

Perspektive integracije jugoistočne Evrope

Otvorena regionalizacija

Knjiga govori o mogućnostima saradnje na više nivoa, o multidisciplinarnoj saradnji, dotičući se različitih tema, kao što su ekonomija, kriminal, pitanje granica, pitanja građanskog društva

Zdenka Brajković

U Parizu je ovih dana predstavljena zajednička knjiga švajcarskog sociologa i istraživača Christoph Solioza i naučnika Paula Stubbsa na engleskom jeziku "Towards Open regionalism in South East Europe" ili "Perspektive otvorenog regionalizma u jugoistočnoj Evropi", a koja obuhvata i radove različitih autora kao što su: Bojan Bilić, Dimitar Bechev, Claudia Rose, Nada Švabić-Đokić, Eric Gourdy, Francesco Strazari, Fabrizio Cotticchia, Gorgio Andrian i Ana Dević.

Promociju knjige sa autorima organizovao je Wolfgang Petritsch, ambasador Austrije pri OECD-u u Parizu, kao i član CEIS-a (Centra za strategiju integracije jugoistočne Evrope). Tom prilikom Christophe Solioz je za čitaoce Oslobođenja odgovorio na pitanja u vezi sa svojom novom knjigom u kojoj pokušava, zajedno sa ostalima autorima, dati neka nova viđenja kooperacije u našem regionu.

Ova knjiga govori o mogućnostima saradnje na više nivoa, o multidisciplinarnoj saradnji, dotičući se različitih tema kao što su ekonomija, kriminal, pitanje granica, pitanja građanskog društva

itd. Jednom riječju - nudi otvorenu saradnju u regionu na jedan novi način. U Parizu, u Centru "George Pompidou" upravo je u toku izložba Anrija Sale, albanskog umjetnika. Njegov umjetnički rad inspirisao je Christoph Solioza da objasni ideju otvorenog regionalizma na jedan maštovit i neobičan način.

Značaj regiona

• **Predstavljajući Vašu knjigu, uporedili ste umjetnički rad Anrija Sale, koji u svom radu upotrebljava različite forme i tehnike, sa Vašom idejom jednog drukčijeg razumijevanja procesa regionalizacije. Možete li nam objasniti o čemu je riječ?**

- Osvrnuo sam se na izložbu trenutno aktuelnu u Parizu albanskog umjetnika Anrija Sale, a za one koji ga još ne poznaju, da kažem nekoliko riječi. Porijeklom je iz Tirane, gdje je počeo školovanje koje je nastavio u Parizu, a danas živi u Berlinu. Na sljedećem Bijenalu u Veneciji predstavljaće Francusku. Između ostalog, radio je sa Šejlom Kamerić na njenom filmu "1.395 Days Without Red" (2011). Evo po čemu je on interesantan. Umjesto klasične predstave svojih filmova, dakle svaki za sebe na jednom ekranu, on ih sijeće na 12 sekvenci, praveći ta-

Christoph Solioz i Paul Stubbs na prezentaciji knjige u Parizu (slijeva nadesno)

ko posve novi film. U jednom momentu dvije sekvence su simultano prikazane na dva ekrana, pa se tome dodaje zvuk, koji je također prerađen i ugrađen u prostor izložbe, što daje utisak da se gledaoci nalaze u jednoj muzičkoj kutiji. Ustvari, svaka izložba je u jednoj novoj arhitekturi njegovog djela i za mene to je ideja za razumijevanje procesa regionalizacije.

• **Govorite o otvorenom regionalizmu i jednoj novoj ideji re-**

gionalizacije. Šta to znači, zapravo?

- Način na koji Anri Sala radi sugerise nam jednu polaznu tačku koja precizno omogućava da razumijemo mehanizme procesa, a koji razlaže postojeće strukture i praksu (politika, socijalni aspekti), pozivajući da ih vidimo u simultanom procesu, bježeći od tradicionalnih hijerarhija. Da pojasnim, regionalna saradnja, i ne samo na Balkanu, najčešće se obavlja na državnom nivou. Takvom pristupu nedostaju i svjetski i kantonalni, općinski ili dr. čimbenici građanskog društva, poduzeća itd. Dakle, pogrešno je suprotstaviti viši nižem nivou; u totalitetu akteri su simultano istovremeno umiješani na svjetskom nivou, na državnom nivou i na kantonalnom ili općinskom.

Riječ je zapravo o tome da treba insistirati na činjenici da se regionalna saradnja ostvaruje na panevropskom nivou, prelazeći granice EU, što će reći i ne samo na nivou Balkana. Ukratko, proces regionalizacije ne treba limitirati na jedan geografski ograničen okvir ni na političke strukture istog nivoa. Konkretno, na primjeru, Albanija kao država u partnerstvu je sa Bavière (jednom regijom u Francuskoj). Zašto Tuzlanski kanton ne bi bio povezan npr. sa Lilom, jednom od najdinamičnijih regija u Evropi?

• **Regija kojoj posvećujete pažnju u Vašim istraživanjima opterećena je mnogim problemima. Upravo u ovoj knjizi govorite i o kriminalu?**

- Da, ali to se dešava i drugdje u Evropi... i u relativno bliskoj prošlosti. Granični konflikti između Italije i Austrije tek su nedavno riješeni. Između Portugala i Španije postoje još granični problemi. Program regionalne saradnje koji se tiče granica Evropske unije omogućava drugačiju dimenziju problema i lokalnim činionicima mogućnost konstruktivne diskusije. Takvi programi su olakšali približavanje Francuske i Njemačke, kao Njemačke i Češke. Oni su doprinijeli, još prije pada berlinskog zida, relaciji između Istoka i Zapada, što govori iskustvo regije Alpe-Adrija. To je davalo mogućnosti političarima da se sretnu i počnu pregovore koji su se poslije realizovali na državnim nivoima.

Regionalno približavanje nudi izvrstan prostor da se riješe osjetljiva pitanja i smanje konflikti. Što se tiče mafijaškog miljea, i svih umiješanih u sivu ekonomiju, oni su, izgleda, odavno shvatili kako funkcioniše regionalna saradnja. Oni ne moraju čitati našu knjigu, naprotiv mogli bi davati lekcije Savjetu za regionalnu saradnju o efikasnosti međusobne saradnje.

• **Vaše mišljenje o pristupu BiH porodici EU i kada bi to moglo da se realizuje?**

- Kad govorimo o ovoj temi, treba biti jasan: OHR nema više nikakvog razloga da postoji i treba da zatvori svoja vrata. EU mora da predloži put koji će olakšati pristup sa jasnim mjerama koje su u korist građana, a ne političara. Uključivanje u EU će potrajati, si-

ncija

gurno 10 godina, a možda i više. Ono što je važno jeste da se bude na tom putu, otuda i prijedlozi za mjere u određenim sektorima (u domenu ekonomije, obrazovanja i kulture) koji BiH omogućuju pristup prednostima koje daje EU. Međutim, iza svih lijepih govora treba priznati da je BiH otišla unazad, i to je skandalozno.

To je što se tiče političkog plana. Ali na planu kulture, već odavno BiH je u srcu Evrope. Problem je u tome što Evropa više nema srca, nego je zabavljena ekonomskom krizom koja napada zemlje članice.

Odijelo Arlekina

• **Poznajete dobro naš region, našu kulturu i ipak ste neko izvana, te sigurno bolje vidite zašto nema napretka?**

- Sigurno da imam jedan pogled izvana, ali da li bolje vidimo izvana? Ne mislim. Ono što je bitno jeste da trebamo gledati zajedno, sa drugima, da kombinujemo analize iznutra i izvana, respektujući različita mišljenja. Što se mene tiče, ja sam uvijek više držao do lokalnih interpretacija i uvijek sam tražio da vidim i pokušam razumjeti iznutra "from within". Pozicija teška, misija nemoguća, ali jedina po meni osnovana.

Nema napretka? Dobrim dijelom to je tačno, a razlog za to je jednostavan - zato što elita kako evropska, tako i lokalna (pritom mislim na Kosovo i BiH) nema volje za promjenama koje su neophodne. To je jedna nezdrava situacija, perverzna, nehumana, korumpirana... Građani su iskorišteni, osjećaju se izdani. Što je još gore, nove generacije, umjesto da se bore za promjene, čini mi se idu radije stopama prethodnika.

• **I na kraju, možete nešto reći o Vašoj saradnji sa Paulom Stubbsom, engleskim istraživačem u oblasti ekonomije koji živi u Zagrebu i sa kojim ste objavili ovu knjigu te o drugim autorima u ovoj knjizi?**

- Paul i ja smo još 2009. napisali članak o temi ove knjige te predložili nekolicini autora, bez nametanja "jedinственog modela". Bez ikakvog nametanja mišljenja, svako je radio na svoj način. Ni pri izboru autora nije bilo nikakvih privilegija u smislu njihovog porijekla, nego samo kompetencija. Željeli smo da naša knjiga nema vojničku uniformu nego odijelo Arlekina. Izbor su bila upravo različita razmišljanja, na različitim nivoima, jer samo takav pristup može da se otvori prema budućnosti.